Lieta Nr.C33428311
CA-0826-14/7

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2014.gada 10.martā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Jēkabsone,

tiesneši S.Strence, G.Ungurs

ar tiesas sēdes sekretāri V.Reiniku,

atklātā tiesas sēdē izskatīja /pers. B/ prasību pret /pers. C/ mantojuma masu sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2013.gada 18.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

2011.gada 29.jūlijā /pers. B/ (turpmāk - Prasītājs) cēlis prasību pret /pers. C/ mantojuma masu Finanšu ministrijas personā.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 1995.gada 20.martā starp Prasītāju un /pers. C/ noslēgts aizdevuma līgums, saskaņā ar kuru Prasītājs aizdeva parādniecei Ls 100, bet viņa apņēmās tos atdot līdz 2000.gada 31.decembrim. Līgumā tika pielīgts līgumsods 0,2% apmērā par katru kavējuma dienu. Parāds tika nodrošināts ar rokas ķīlu - parādniece nodeva Prasītājam sertifikātu grāmatiņu ar 26,5 privatizācijas sertifikātiem. Līgumā puses pielīga Prasītāja tiesību pēc 2002.gada 31.decembra pārdot ķīlu par brīvu cenu.

Parāds nav atdots, jo 1995.gada 13.augustā /pers. C/ nomira. Parādnieces kontā ir 26,5 privatizācijas sertifikāti. Tā kā mantojumu reģistrā nav reģistrēta mantojuma lieta, Prasītāja ieskatā mirušās manta piekrīt valstij.

Pamatojoties uz Civillikuma 383., 416., 1313., 1321., 1587., 1717., 1763.pantu, Prasītājs par atbildētāju lietā pieaicinājis Finanšu ministriju un lūdzis tiesu piedzīt no /pers. C/ mantojuma par labu viņam aizdevuma pamatsummu Ls 100, procentus Ls 100 un līgumsodu Ls 772,80, piedziņu vēršot uz rokas ķīlu - 26,5 /pers. C/ privatizācijas sertifikātiem - un atļaujot tos pārdot par brīvu cenu.

Ar Rīgas rajona tiesas 2013.gada 18.oktobra spriedumu prasība noraidīta.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu, tiesa nodibinājusi, ka 1995.gada 20.martā Prasītājs izsniedzis aizdevumu /pers. C/ Ls 100. Par parāda samaksas termiņu aizdevuma līgumā noteikts 2000.gada 31.decembris.

Pamatojoties uz Civillikuma 1934.pantu, tiesa atzinusi, ka parādzīmē puses ir vienojušās, ka parāds jāatdod līdz 2000.gada 31.decembrim, nevis divi gadi pēc aizdevumaatmaksas termiņa, kā to norādījis Prasītājs.

/pers. C/ saistību nav izpildījusi, 1995.gada 13.augustā viņa nomirusi.

Pamatojoties uz likuma „Par privatizācijas sertifikātiem" 4.panta pirmo, trešo un 5.[1]daļu, 17.panta otro daļu un 18.panta ceturto, desmito un vienpadsmito daļu, Ministru kabineta 2007.gada 16.oktobra noteikumu Nr.712 „Privatizācijas sertifikātu izmantošanas noteikumi" 38.punktu, tiesa konstatējusi, ka /pers. C/ piederošajā sertifikātu grāmatiņā nav nekādas atzīmes par ķīlas līguma esamību, tāpat kā nav nekādas atzīmes uz aizdevuma līguma par ķīlas reģistrāciju bankā. Tādējādi tiesa secinājusi, ka sertifikātu grāmatiņa nav atzīstama par rokas ķīlu Civillikuma izpratnē, līdz ar ko attiecībā uz minēto darījumu ir spēkā noilguma nosacījumi, pretēji Civillikuma 1361.pantā noteiktajam, ka ar noilgumu neizbeidzas ne prasījums, kas nodrošināts ar rokas ķīlu, ne ķīlas tiesība, ja vien ķīlas ņēmējs ķīlu nav izlaidis no savām rokām.

Tiesa norādījusi, ka atbilstoši Civillikuma 1893.pantam saistību tiesība izbeidzas, ja tiesīgā persona tās pienācīgi neizlieto likuma noteiktā noilguma termiņā, kas saskaņā ar Civillikuma 1895.pantu ir 10 gadi. Tā kā ķīlas tiesība noteiktā kārtībā nav reģistrēta, tiesa atzinusi, ka noilguma termiņš ir skaitāms no parāda atmaksas termiņa iestāšanās dienas - 2000.gada 31.decembra -, nevis divus gadus pēc aizdevuma atmaksas termiņa.

Par Rīgas rajona tiesas 2013.gada 18.oktobra spriedumu Prasītājs iesniedzis apelācijas sūdzību, norādot, ka pārsūdz spriedumu pilnā apmērā.

Tiesa nepamatoti atsaukusies uz Ministru Kabineta 2007.gada 16.oktobra noteikumiem Nr.712. Prasītāja ieskatā minēto noteikumu III daļa „Sertifikātu konta apkalpošana" attiecināma tikai uz kredītiestādēm, kuras apkalpo sertifikātu īpašnieku kontus. Saskaņā ar šo noteikumu 38.punktu ķīlas līguma ierakstīšana konta dokumentos ir bankas pienākums tikai gadījumā, ja klients to vēlas izmantot, tas

nav sertifikātu īpašnieka obligāts pienākums.

Bez tam 2007.gada 16.oktobrī pieņemtie noteikumi nav attiecināmi uz 1995.gada 20.marta darījumu.

Prasītājs atsaucies uz Civillikuma 1278., 1279., 1304., 1340., 1341.pantu, norādot, ka attiecībā uz noilgumu piemērojams Civillikuma 1361.pants, nevis 1893. un 1895.pantā noteiktie 10 gadi.

Apstāklim, ka nav likumīgā spēkā esoša tiesas sprieduma par /pers. C/ mantas atzīšanu par bezmantinieka mantu, nav izšķirošas nozīmes.

Tiesa nav ņēmusi vērā Civillikuma 1351.pantu, kas nosaka - parādnieka tiesības izpirkt ķīlas ņēmēja valdījumā esošo ķīlu, samaksājot parādu, nav aprobežotas ne ar kādu termiņu un neizbeidzas ne ar kādu noilgumu.

Parādniece Prasītājam piešķīrusi tiesības pārdot rokas ķīlu - 26,5 privatizācijas sertifikātus - par brīvu cenu, taču viņš bez tiesas sprieduma minētās tiesības nevar izmantot.

Tā kā persona ir mirusi, prasību var celt tikai pret mantojuma masu. Finanšu ministrija pieaicināta tādēļ, ka tā ir valsts iestāde, kurai varētu būt interese gadījumā, ja mirušajai nav mantinieku.

Apstāklis, ka Prasītājs nav vērsies pie notāra ar lūgumu izsludināt mantojuma atklāšanos Notariāta likuma 294.panta kārtībā, nevar būt par pamatu viņa tiesību ierobežojumam. Mantojuma izsludināšana un mantas atzīšana par bezmantinieka mantu nav obligāts priekšnosacījums prasības celšanai tiesā pret mantojuma masu.

Tiesa nepareizi tulkojusi Civilprocesa likuma 9.pantu, 93.panta pirmo daļu, 97.pantu, 189.panta trešo daļu un 190.pantu, kā rezultātā lieta izspriesta nepareizi.

Apelācijas instances tiesas sēdē Prasītājs savu prasību uzturēja. Finanšu ministrijas pārstāve norādīja, ka apelācijas sūdzība nav pamatota.

Motīvu daļa

Novērtējusi Prasītāja apelācijas sūdzības motīvus un lietas materiālus to kopumā, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka prasība nav pamatota.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu gadījumā, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākas instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākas instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Pamatojoties uz minēto tiesību normu, Civillietu tiesu kolēģija pievienojas Rīgas rajona tiesas 2013.gada 18.oktobra sprieduma argumentācijai, kuru neatkārto, jo atzīst to par pareizu.

Attiecībā uz Prasītāja apelācijas sūdzības argumentiem Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka tie nav pamatoti.

No lietas materiāliem izriet, ka prasība celta nolūkā izmantot tiesības pārdot rokas ķīlu - 26,5 privatizācijas sertifikātus. Tiesības pārdot minēto rokas ķīlu par brīvu cenu, nebrīdinot par to parādnieku, aizņēmēja Prasītājam piešķīrusi ar 1995.gada 20.martā parakstīto aizdevuma līgumu, nosakot, ka šīs tiesības izmantojamas ne ātrāk kā divu gadu laikā pēc aizdevuma līgumā norādītā aizdevuma atmaksas termiņa, kas noteikts 2000.gada 31.decembrī (lietas 5.lapa).

Pirmās instances tiesa, atsaucoties uz likuma „Par privatizācijas sertifikātiem" 4.panta pirmo, trešo un 5.[1]daļu, 17.panta otro daļu, 18.panta ceturto, desmito un vienpadsmito daļu, nepamatoti piemērojusi Ministru kabineta 2007.gada 16.oktobra noteikumus Nr.712 „Privatizācijas sertifikātu izmantošanas noteikumi". Prasītājs pamatoti norādījis, ka 2007.gada 16.oktobra noteikumi nav piemērojami 1995.gada 20.martā noslēgtajam darījumam. Taču šim apstāklim strīda izšķiršanā nav būtiskas nozīmes, jo kārtību, kādā noslēdzami privatizācijas sertifikātu ieķīlājuma līgumi, nosaka likuma „Par privatizācijas sertifikātiem" 18.panta četrpadsmitā daļa, proti, sertifikātu ieķīlājuma līgumi ir spēkā tikai tad, ja tie ir noslēgti rakstveidā, reģistrēti privatizācijas sertifikātu kontā un ierakstīti sertifikātu grāmatiņā.

No aizdevuma līguma 2.punkta izriet, ka aizņēmēja Prasītājam privatizācijas sertifikātu grāmatiņu nodevusi valdījumā, taču lietā nav pierādījumu par ieķīlājuma līguma reģistrāciju sertifikātu kontā, arī sertifikātu grāmatiņā šāds ieraksts nav izdarīts.

Pastāvot šādiem apstākļiem, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka attiecībā uz aizņēmējai piederošajiem 26,5 privatizācijas sertifikātiem rokas ķīla nav nodibināta un Prasītājs nav tiesīgs izmantot 1995.gada 20.marta aizdevuma līgumā pielīgtās rokas ķīlas tiesības. Ar aizdevuma līgumu puses nodibināja saistību, no kā izriet, ka prasījums bija vēršams uz pielīgto saistību izpildi un aizdevuma atdošanu.

Nav strīda par to, ka /pers. C/ 1995.gada 13.augustā mirusi (lietas 7.lapa).

Lietā nav pierādījumu, ka aizņēmēja par labu Prasītājam būtu taisījusi testamentu vai ka viņš būtu tiesīgs mantot uz radniecības pamata. Līdz ar to Prasītājs atbilstoši Civillikuma 707.pantam bija tiesīgs griezties ar no saistību tiesībām izrietoša kreditora prasījumu pie mirušās mantiniekiem vai pret valsti, ja /pers. C/ piederējusī manta, tajā skaitā 26,5 privatizācijas sertifikāti, likumā noteiktā kārtībā ar tiesas spriedumu būtu atzīta par bezmantinieka mantu.

Civillietu tiesu kolēģijas ieskatā Prasītājs nepareizi tulkojis Civillikuma 655.pantu (apelācijas sūdzībā kļūdaini norādīts 665.pants), jo 693.pants noteic, ka mantiniekam sava griba pieņemt mantojumu jāizsaka gada laikā no mantojuma atklāšanās dienas, kas saskaņā ar 655.pantu ir mantojuma atstājēja nāves diena vai viņa izsludināšana par mirušu ar tiesas lēmumu. Civillikuma 693.pantā noteiktās

tiesības izteikt savu gribu mantojumu pieņemt gada laikā no ziņu saņemšanas par mantojuma atklāšanos attiecas uz mantiniekiem, nevis mantojuma atstājēja kreditoriem.

Notariāta likuma 15.nodaļa, saskaņā ar kuru mantojuma lietu vešana nodota notāriem, stājās spēkā 2003.gada 1.janvārī, līdz ar to Prasītāja atsauce uz minētā likuma 294.pantu un Civilprocesa likuma spēku zaudējušo 324. un 328.pantu ir nepamatota.

Ņemot vērā, ka rokas ķīla pati par sevi nepagarina saistību izpildes termiņu un prasījums par rokas ķīlas tiesību izmantošanu nav pamatots, pirmās instances tiesa pareizi atzinusi, ka 10 gadu noilguma termiņš atbilstoši Civillikuma 1895.pantam skaitāms no 2000.gada 31.dcembra - dienas, kas aizdevuma līgumā noteikta par parāda samaksas termiņu.

Pastāvot šādiem apstākļiem, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa lietā iesniegtos pierādījumus novērtējusi vispusīgi un objektīvi. Tiesas secinājumi atbilst lietas faktiskajiem apstākļiem, līdz ar to spriedums ir pamatots un likumīgs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432.-434.pantu, Civillietu tiesu kolēģija

nosprieda:

/pers. B/ prasību pret /pers. C/ mantojuma masu LR Finanšu ministrijas personā noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Pilns spriedums sastādīts 2014.gada 24.martā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Jēkabsone

Tiesnese S.Strence

Tiesnesis G.Ungurs